

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Арламовського Родіона Васильовича "Удосконалення фізичної підготовленості підлітків з різним соматотипом", представленої до спеціалізованої вченої ради К 20.051.10 ДВНЗ «Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ) для захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ. Серед основних принципів дидактики чи теорії фізичного виховання одним з проблемних є принцип індивідуалізації, який широко декларується, в тій же шкільній програмі, але конкретних шляхів його реалізації на рівні індивідуальних чи диференційованих програм педагогічних дій чи нормативів не пропонується. Даний факт може бути однією з причин низької ефективності всього шкільного фізичного виховання, зменшення інтересу до організованої рухової діяльності, зниження загального рівня здоров'я дітей про що, до речі, свідчать вкрай неприємні факти останнього часу в різних регіонах України.

Відомо, що індивідуальність людини проявляється на всіх рівнях – від зовнішніх ознак до рівня функціонування всіх систем організму. Дитячий організм відрізняється бурхливими процесами зростання та розвитку, тобто біологічного дозрівання. Темпи біологічного дозрівання організму дитини в процесі онтогенезу визначають індивідуальний рівень морфофункціональних та психічних можливостей її організму. Але, крім цього, на процеси становлення дитячого організму, впливають соціально-економічні та екологічні фактори, що є причиною значного прискорення чи уповільнення темпів фізичного розвитку сучасних дітей або феноменів акселерації чи ретардації.

Внутрішньогрупова акселерація, розходження "паспортного" і біологічного віку, на думку С.В. Хрущева (1980), ставить ряд серйозних

питань про необхідність врахування індивідуальних особливостей кожної дитини при:

- регламентації фізичних навантажень;
- визначенні нормативів фізичної підготовленості;
- оцінці функціонального стану та рухових здібностей.

Факт індивідуально-типологічних особливостей біологічного дозрівання організму учнів свідчить не тільки про різні рівні морфофункціональних можливостей дітей, а й відповідні здібності до навчання та тренування. Виходячи з цього, В.К. Бальсевич, В.А. Запорожанов (1987), Б.А. Никитюк (1977), С.С. Дарская (1975), В.Ф. Новосельский (1989), В.Г. Арефьев (1978), Т.Ю. Круцевич (1981), І.Д. Глазирін (2003) вказують на необхідність широких досліджень індивідуальних темпів становлення дитячого організму, вікових особливостей розвитку рухової функції і розробці, на цій основі, методик педагогічних дій, тобто диференційованого навчання та виховання, в тому числі й фізичного.

В даному випадку важливий правильний вибір інформативних критеріїв за допомогою котрих можливий розподіл учнів одного віку та статі на типологічні групи за темпами, рівнями розвитку для розробки програм педагогічних дій. В цьому плані пропонуються методики визначення та типологізації дітей за рівнями фізичного розвитку, за фізичною підготовленістю, за темпами статевого дозрівання, за соматотипом за типом вищої нервової діяльності.

Одним з найінформативніших критеріїв для визначення індивідуальних особливостей біологічного дозрівання дітей підліткового віку є соматотип. В запропонованій до захисту роботі, даний критерій, якраз і використовується для здійснення типологізації дітей на групи з метою диференціації їх фізичної підготовки. Але, не зважаючи на велику кількість досліджень подібного напрямку, саме дана проблема є ще не достатньо вивченою і тому актуальною.

СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, переліку використаних джерел та додатків. Роботу викладено на 275 сторінках, з яких 169 сторінок основного тексту. Дисертація містить 16 таблиць, 51 рисунок. Список опрацьованої літератури становить 287 джерела, з яких 18 англomовні.

СТУПІНЬ ОБГРУНТОВАНOSTI НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ.

Основна мета роботи полягала у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності програм підвищення фізичної підготовленості підлітків різних соматотипів. Наведені результати дисертаційної роботи є новими і мають об'єктивний характер. Результати базуються на достатній кількості експериментального матеріалу, який отриманий з використанням методів дослідження, що відповідають поставленій меті і завданням дисертаційної роботи Арламовського Р.В.

Результати дослідження оброблялися на персональному комп'ютері за допомогою методів математичної статистики: порівняльний, кореляційний та факторний аналіз. Достовірність різниці між порівнюваними показниками визначалася за t-критерієм Стюдента.

Висновки та рекомендації відповідають поставленій меті, задачам і базуються на конкретних експериментальних матеріалах.

ДОСТОВІРНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЇХ НОВИЗНА. Оскільки всі результати досліджень були оброблені загальноприйнятими методами математичної статистики, це дозволяє оцінити наукові положення і висновки дисертації як достовірні та добре аргументовані. Наукова новизна результатів дослідження також на викликає сумнівів, адже:

- вперше розроблено, експериментально обґрунтовано та впроваджено програму підвищення фізичної підготовленості підлітків екоморфного, мезоморфного та ендоморфного соматотипів чоловічої та жіночої статі;

- на підставі комплексного підходу з урахуванням показників фізичного розвитку, соматичного здоров'я, функціональних резервів організму створено моделі фізичної підготовленості підлітків екторморфного, мезоморфного, ендоморфного соматотипів підлітків чоловічої та жіночої статі;

- виявлено в структурі фізичної підготовленості підлітків чоловічої статі екторморфного та ендоморфного соматотипів наявність фактора «резерви регуляції», що свідчить про важливе значення механізмів регуляції функцій організму у підлітковому віці;

- отримано дані про вищі показники розвитку м'язової сили у підлітків чоловічої та жіночої статі екторморфного соматотипу, що свідчить про більш сприятливі онтогенетичні особливості процесів розвитку дітей названої типологічної групи у порівнянні з іншими;

- удосконалено дозування навантажень у процесі фізичного виховання підлітків на підставі соматотипологічних особливостей розвитку фізичних якостей та функціонального стану їх організму;

- дістало подальший розвиток вчення про вікові особливості фізичної підготовленості, фізичного розвитку, складу тіла та функціональних резервів підлітків різних соматотипологічних груп.

ПОВНОТА ВИКЛАДЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ. За результатами представленими в дисертації опубліковано 21 робота – 9 статей у фахових виданнях рекомендованих **МОН** України (1 з них одноосібна). Крім того 1 стаття у журналі внесеного до науково-метричної бази IndexCopernicus. В статтях висвітлювалися проблеми корекції фізичного стану підлітків чоловічої та жіночої статі, сучасних підходів до фізичного виховання школярів з різним рівнем фізичного стану, фізичної підготовленості, функціонального стану, фізичного розвитку, соматотипологічних особливостей здоров'я, варіабельності серцевого ритму підлітків різних соматотипів.

Опубліковано методичні рекомендації «Підвищення фізичної підготовленості підлітків різних соматотипів».

Результати досліджень Арламовського Р.В. обговорені на 8-и міжнародних конференціях (Львів – 2012, 2014, Москва - 2014, Могилів – 2014, Харків – 2012, 2014, Київ – 2011, Кам'янець-Подільський - 2014). Отже, можна сказати, що результати досліджень представлених у дисертації повністю викладені в опублікованих працях, а також широко обговорені.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, розкрито наукову новизну, та практичне значення роботи, особистий внесок здобувача, подані відомості про апробацію і впровадження результатів дослідження та інформацію про публікації.

Перший розділ дисертації присвячений питанням фізичного стану як показника підготовленості та резервів здоров'я дітей та підлітків. При цьому розглядалися питання фізичного стану школярів на сучасному етапі розвитку суспільства, сучасних підходів до фізичного виховання дітей та підлітків і про соматотип як генетичний маркер сучасної антропології.

У другому розділі висвітлювалися методи та організація дослідження.

Третій розділ розкриває питання соматотипологічних особливостей фізичної підготовленості та розвитку, соматичного здоров'я, функціональних резервів підлітків.

Четвертий розділ присвячений розкриттю матеріалів щодо шляхів підвищення фізичної підготовленості підлітків різних соматотипів де містилася інформація про теоретичне обґрунтування програми підвищення фізичної підготовленості учнів підліткового віку та результативність реалізації програми підвищення фізичної підготовленості підлітків різних соматотипів.

У п'ятому розділі здійснювалося узагальнення результатів дослідження, а потім висновки, перелік використаних джерел та додатки.

НЕДОЛІКИ РОБОТИ.

1. У третьому розділі слід було б, на наш погляд, дати конкретні характеристики кожної соматотипологічної групи досліджуваних, а не за окремими показниками у контексті викладення матеріалів дослідження як у дисертації.

2. На нашу думку, слід було більш детально:

— обґрунтувати фактори, що вплинули на вибір методики соматотипування за Хіт-Картером для поділу підлітків на соматотипологічні групи;

— подати аргументацію щодо застосування в роботі методик визначення соматичного здоров'я та максимального споживання кисню;

— подати інформацію саме про організацію дослідження – тільки про контингент досліджуваних і експериментальні бази.

3. У дисертації відсутня інформація про корекцію параметрів фізичних навантажень у системі експериментальних занять.

4. П'ятий розділ сформований дещо невдало – кілька сторінок аналізу літератури можна було б, на нашу думку, більш тісно пов'язати з обговоренням структурних моделей. В цьому контексті доцільним було б розширити значення окремих факторів, зокрема фактора регуляції, в структурі фізичної підготовленості підлітків різних соматотипологічних груп.

5. У висновках мало інформації про результати удосконалення фізичної підготовленості досліджуваних.

6. Оскільки робота несе виражений практичний характер, то необхідно було б вписати конкретні методичні рекомендації.

7. У дисертації зустрічаються стилістичні і граматичні помилки.

8. Є окремі неточності при оформленні списку використаних наукових джерел.

Слід відзначити, що висловлені зауваження не впливають на загальне позитивне враження від роботи та значимість отриманих результатів.

ВИСНОВОК ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ВИМОГАМ **НОКУ**,

Дисертаційна робота оформлена згідно діючих вимог. В ній структурно відображені всі необхідні для такого роду робіт розділи. Тобто, за своїми основними параметрами та змістом дисертаційна робота Арламовського Родіона Васильовича "Удосконалення фізичної підготовленості підлітків різних соматотипів", подана до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту, є самостійною, завершеною науково-дослідницькою роботою, а отримані в ній дані науково обґрунтовані, важливі для теорії, методики та практики фізичного виховання.

Дисертація та автореферат відповідають вимогам **НАК** України, що висуваються до кандидатських дисертацій з спеціальності 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення, а її автор заслуговує присудження пошукованого наукового ступеня.

Кандидат біологічних наук, професор,
професор кафедри фізичної реабілітації Луцького
інституту розвитку людини університету
«Україна»

І.Д. Глазирін

Підпис професора І.Д. Глазиріна засвідчую.

Директор Луцького інституту розвитку людини університету
«Україна», кандидат біологічних наук,
професор

В.В. Чижик

